

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY

ul. Głowackiego 28 , 10-448 OLSZTYN ☎ 522-79-05 , fax. 522-79-01 , e-mail: olwu@up.gov.pl

Informacja o sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko – mazurskim za III kwartały 2007 roku

Spis treści

1. Zmiany w poziomie bezrobocia	3
2. Stopa bezrobocia.....	5
3. Struktura regionalnego bezrobocia.....	7
4. Struktura bezrobotnych według wykształcenia, wieku i czasu pozostawania bez pracy	10
5. Oferty pracy	11
6. Płynność bezrobocia i aktywizacja zawodowa bezrobotnych	13
7. Fundusz Pracy.....	16
8. Działania Wojewódzkiego Urzędu Pracy w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.....	19
9. Wojewódzkie projekty i programy promujące zatrudnienie i aktywizujące bezrobotnych	24
10. Podsumowanie	25

1. Zmiany w poziomie bezrobocia

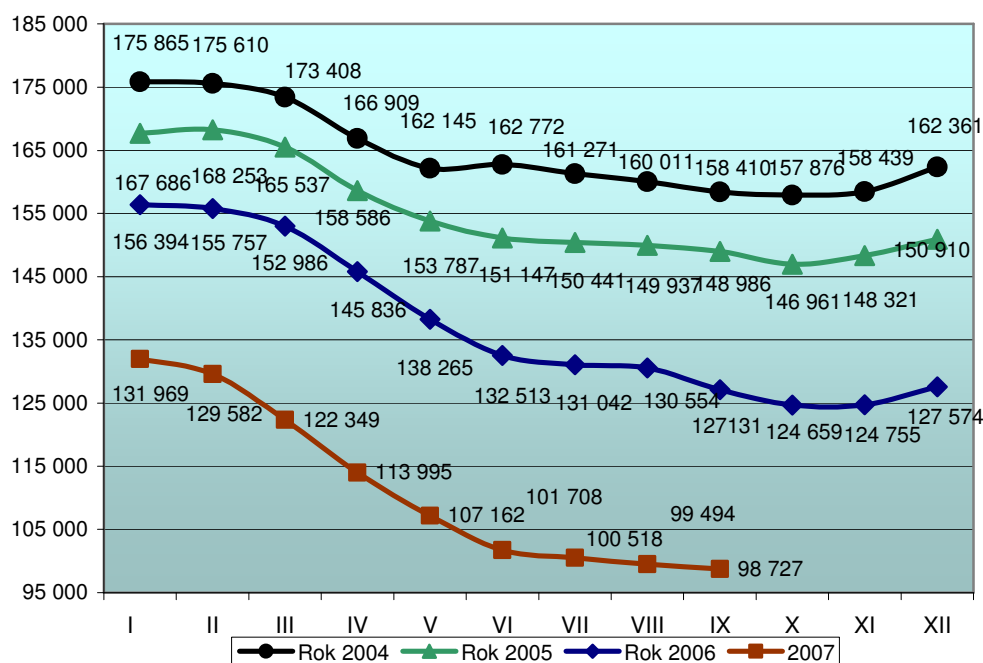
Trzeci kwartał br., pod względem zmian zachodzących na rynku pracy, wyróżniał się pozytywnie w stosunku do poprzednich okresów. Znamienny jest spadek, po raz pierwszy w historii województwa warmińsko – mazurskiego, liczby bezrobotnych poniżej 100 tys. osób oraz stopy bezrobocia poniżej 20%.

Na koniec września 2007 roku, liczba bezrobotnych osiągnęła poziom 98 727 osób. W odniesieniu do stanu z końca sierpnia 2007 roku, jest to mniej o 767 osób (0,8%). Od początku br., regionalne bezrobocie zmniejszyło się o 28 847 tys. osób, tj. o 22,6%, natomiast w stosunku do września ubiegłego roku spadek wynosi 28 404 osoby (22,3%).

Tak znaczący w regionie spadek bezrobocia jest wynikiem:

- utrzymującej się dobrej koniunktury gospodarczej,
- skutecznej realizacji prozatrudnieniowej strategii i polityki rynku pracy, określonej, między innymi, w Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia,
- poprawy efektywności pracy publicznych służb zatrudnienia,
- pozyskania w bieżącym roku znacznych środków Funduszu Pracy,
- realizacji nowych projektów i programów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- zagranicznej migracji zarobkowej.

Wykres 1. Dynamika zmian w bezrobociu w województwie warmińsko – mazurskim w latach 2004 - 2007

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01 o rynku pracy, obliczenia własne

We wrześniu br. odnotowano nieco mniejszą dynamikę spadku poziomu bezrobocia w stosunku do miesiąca poprzedniego: z 1,0% w sierpniu do 0,8% we wrześniu bieżącego roku. Również w odniesieniu do analogicznego okresu 2006

roku obserwujemy niższą dynamikę miesięcznego spadku liczby bezrobotnych – patrz tabela 1.

Tabela 1. Poziom bezrobocie w latach 2006 – 2007; stan na koniec miesiąca

Miesiąc	Rok 2006	Spadek do poprzedniego miesiąca w %	Rok 2007	Spadek do poprzedniego miesiąca w %	Spadek do 2006	Spadek do 2006 w %
Styczeń	156 394	x	131 969	x	-24 425	-15,6
Luty	155 757	-0,4	129 582	-1,8	-26 175	-16,8
Marzec	152 986	-1,8	122 349	-5,6	-30 637	-20,0
Kwiecień	145 836	-4,7	113 995	-6,8	-31 841	-21,8
Maj	138 265	-5,2	107 162	-6,0	-31 103	-22,5
Czerwiec	132 513	-4,2	101 708	-5,1	-30 805	-23,2
Lipiec	131 042	-1,1	100 518	-1,2	-30 524	-23,3
Sierpień	130 554	-0,4	99 494	-1,0	-31 060	-23,8
Wrzesień	127 131	-2,6	98 727	-0,8	-28 404	-22,3

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01 o rynku pracy, obliczenia własne

W kraju, we wrześniu 2007 roku, spadek liczby bezrobotnych w porównaniu do sierpnia wynosił 2,3%, od początku roku liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 23,4%. Również roczna dynamika spadku bezrobocia w naszym województwie (22,3%) jest niższa niż średnio w kraju (24,7%).

W porównaniu do sierpnia 2007 roku, liczba bezrobotnych zmniejszyła się w 12 powiatach województwa warmińsko – mazurskiego, w 9 powiatach poziom bezrobocia wzrósł.

Największy procentowy spadek odnotowano w:

- powiecie lidzbarskim – o 5,4%,
- powiecie działdowskim – o 4,8%,
- powiecie mieście Elblągu – o 4,8%,
- powiecie oleckim – o 4,0%,

Procentowy wzrost bezrobocia odnotowano w:

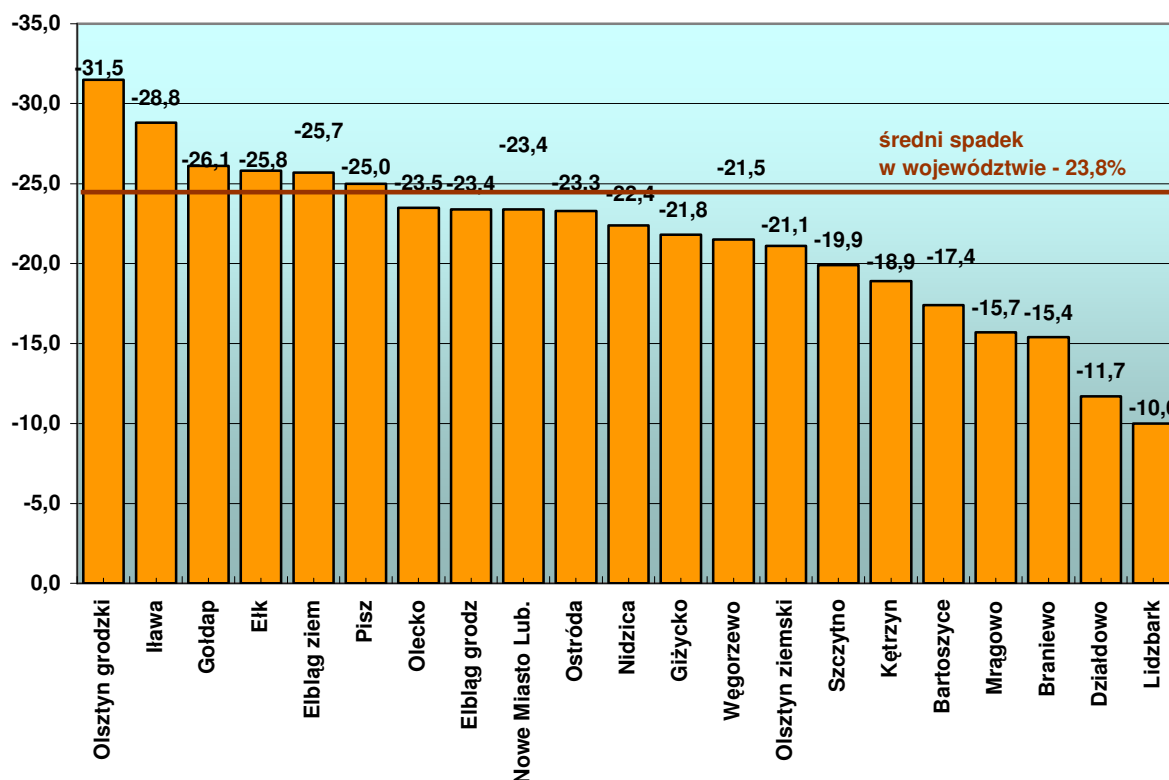
- powiecie mrągowskim – o 5,6%,
- powiecie piskim – o 3,6%,
- mieście ełckim – o 2,4%,
- powiecie giżyckim – o 2,4%.

Analiza zmiany poziomu bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa na przestrzeni dwunastu miesięcy (wrzesień 2006 – wrzesień 2007) wykazuje, iż spadek bezrobocia miał miejsce we wszystkich powiatach.

Największy, roczny procentowy spadek bezrobocia odnotowano w mieście Olsztynie (31,5%) oraz powiatach: iławskim (28,8%), gołdapskim (26,1%), ełckim (25,8%) i elbląskim (25,7%).

Najniższe spadki poziomu bezrobocia miały miejsce w powiatach: mrągowskim (15,7%), braniewskim (15,4%), działdowskim (11,7%) i lidzbarskim (10,0%).

**Wykres 2. Spadek liczby bezrobotnych w województwie warmińsko - mazurskim
(wrzesień 2007 do września 2006) w procentach**

2. Stopa bezrobocia

Zmniejszenie liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne ma swoje odzwierciedlenie również w stopie bezrobocia. Według danych GUS na koniec września br., bezrobotni stanowili 19,0% ludności czynnej zawodowo województwa. Jest to najniższy wskaźnik w historii regionu.

W porównaniu ze stopą bezrobocia z września roku ubiegłego, wskaźnik ten obniżył się o 4,6 pkt. procentowego. Od początku br. roku stopa bezrobocia w regionie obniżyła się o 4,7 pkt. proc.

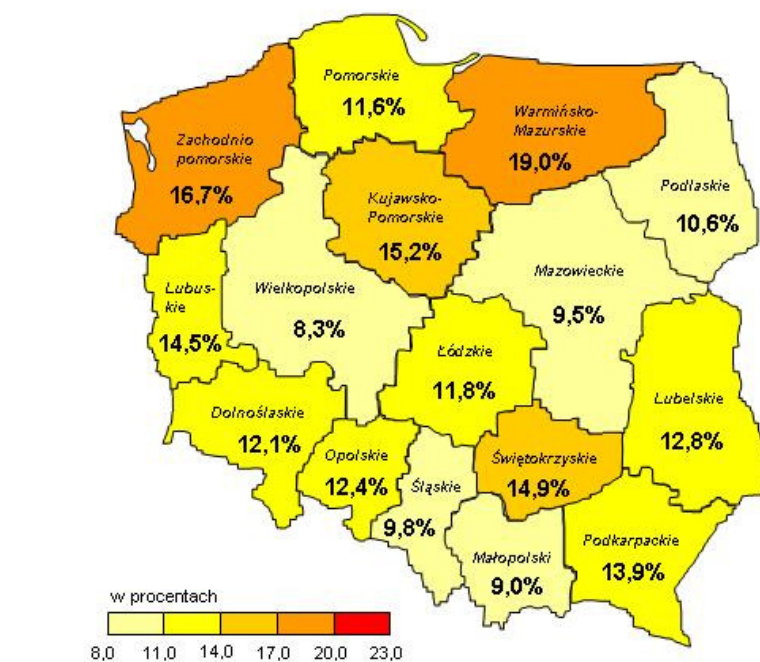
Stopa bezrobocia, jaką odnotowano w województwie warmińsko – mazurskim na koniec września 2007 roku, jest znacznie wyższa niż przeciętnie w kraju, gdzie odnotowano w tym czasie stopę bezrobocia na poziomie 11,6%.

Wskaźnik natężenia bezrobocia w regionie warmińsko – mazurskim we wrześniu 2007 roku (19,0%), był wyższy o 7,4 pkt proc. od wskaźnika krajowego (11,6%). Przed rokiem wskaźnik stopy bezrobocia wynosił 23,7% i był wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem na poziomie kraju o 8,4 pkt proc. Świadczy to o zmniejszaniu się dystansu między natężeniem bezrobocia w regionie i w kraju.

Mimo tych korzystnych tendencji stopa bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim jest nadal najwyższa w kraju.

Mapa 1. Zróźnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia w Polsce

stan na 30.09.2007

Źródło: GUS, opracowanie własne

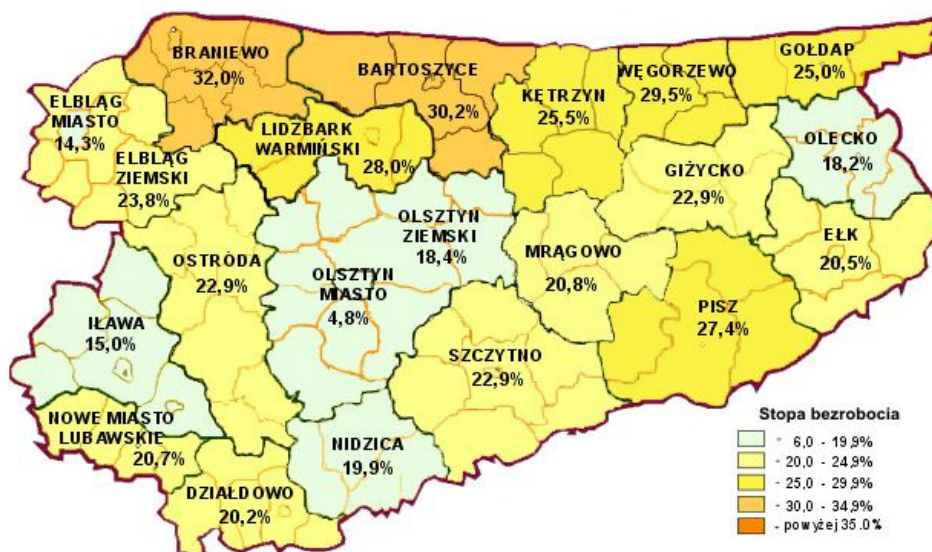
Najwyższa stopa bezrobocia we wrześniu 2007 roku występowała w powiatach:

- braniewskim – 32,0%,
- bartoszyckim – 30,2%,
- węgorzewskim – 29,5%.

Najmniejszą stopą bezrobocia charakteryzowały się:

- miasto Olsztyn – 4,8%,
- miasto Elbląg – 14,3%,
- powiat iławski – 15,0%.

Mapa 2. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko – mazurskim we wrześniu 2007

Źródło: GUS, opracowanie własne

3. Struktura regionalnego bezrobocia

Niekorzystna struktura socjodemograficzna bezrobocia wpływa na obniżoną mobilność zawodową bezrobotnych, a także zmniejsza ich szanse na rozwijającym się rynku pracy. Dotyczy to, przede wszystkim, bezrobotnych znajdujących się grupie szczególnie zagrożonej bezrobociem długotrwałym oraz osób o niskich kwalifikacjach zawodowych lub ich nieposiadających.

Utrzymuje się wysoki udział w ogólnym bezrobociu, **bezrobotnych kobiet**, które w liczbie 60 190 osób stanowią 61,0% ogółu. Przed rokiem kobiety w liczbie 72 748 osób, stanowiły 57,2% ogółu bezrobotnych. Pomimo spadku liczby kobiet, w ostatnim okresie zaobserwować można wzrost udziału tej kategorii w ogólnej liczbie bezrobotnych, który w stosunku do września 2007 roku wzrósł 3,8 pkt. proc.

Prawo do pobierania zasiłku we wrześniu 2007 roku przysługiwało 17 412 bezrobotnym. W porównaniu z końcem sierpnia odnotowano tu spadek o 650 osób (o 3,6%); udział tej grupy w ogóle bezrobotnych wyniósł 17,6%. Wśród osób pobierających zasiłki przeważają mężczyźni stanowiąc 51,4% ogółu osób uprawnionych do zasiłku, kobiety zaś 48,6%. Przed rokiem we wrześniu, uprawnione do zasiłku były 21 453 osoby, tj. 18,2% bezrobotnych.

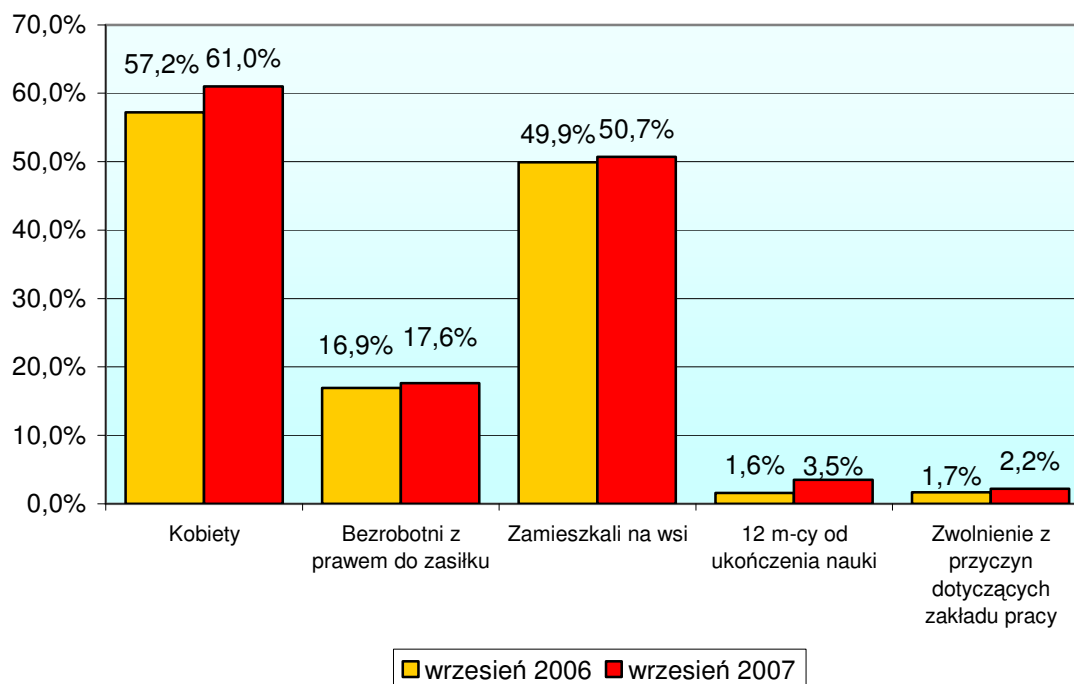
W końcu września 2007r. w województwie warmińsko – mazurskim zarejestrowanych pozostawało 2 127 bezrobotnych **zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy**, którzy stanowili 2,2% ogółu bezrobotnych. W porównaniu z końcem poprzedniego miesiąca populacja ta zmniejszyła się o 84 osoby. Przed rokiem osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy było 2 211 i stanowiły one 1,7% ogółu bezrobotnych. We wrześniu br. do powiatowych urzędów pracy wpłynęło jedno zgłoszenie zamiaru zwolnienia pracowników, dotyczące 60 osób. Od początku 2007 roku, po wcześniejszej zapowiedzi, zwolniono z przyczyn dotyczących zakładu pracy 721 osób z 20 zakładów.

Liczba bezrobotnych **zamieszkałych na wsi** zmalała w porównaniu z końcem poprzedniego miesiąca o 1 osobę i we wrześniu wyniosła 50 097 osób. Bezrobotni tej grupy, stanowili 50,7% ogółu bezrobotnych. Przed rokiem, bezrobotni mieszkańcy wsi w liczbie 63 418 osób, stanowili 49,9% ogólnej liczby pozostających bez pracy. Obserwujemy, zatem wzrost udziału tej kategorii bezrobotnych o 0,8 pkt. proc.

We wrześniu 2007 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy znajdowało się 3 525 osób znajdujących się **w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki** (o 558 osób więcej niż w sierpniu). Osoby te stanowią 3,6% ogółu bezrobotnych (przed miesiącem – 3,0%). We wrześniu 2006 roku, bezrobotni tej kategorii stanowili 4,0%.

Według stanu na koniec września br. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych pozostawało 56 **bezrobotnych cudzoziemców** (w sierpniu – 52 osoby), natomiast we wrześniu 2006 roku zarejestrowanych było 60 osób tej kategorii.

**Wykres 3. Struktura wybranych grup bezrobotnych w województwie
warmińsko – mazurskim we wrześniu w latach 2006 – 2007**

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01 o rynku pracy, obliczenia własne

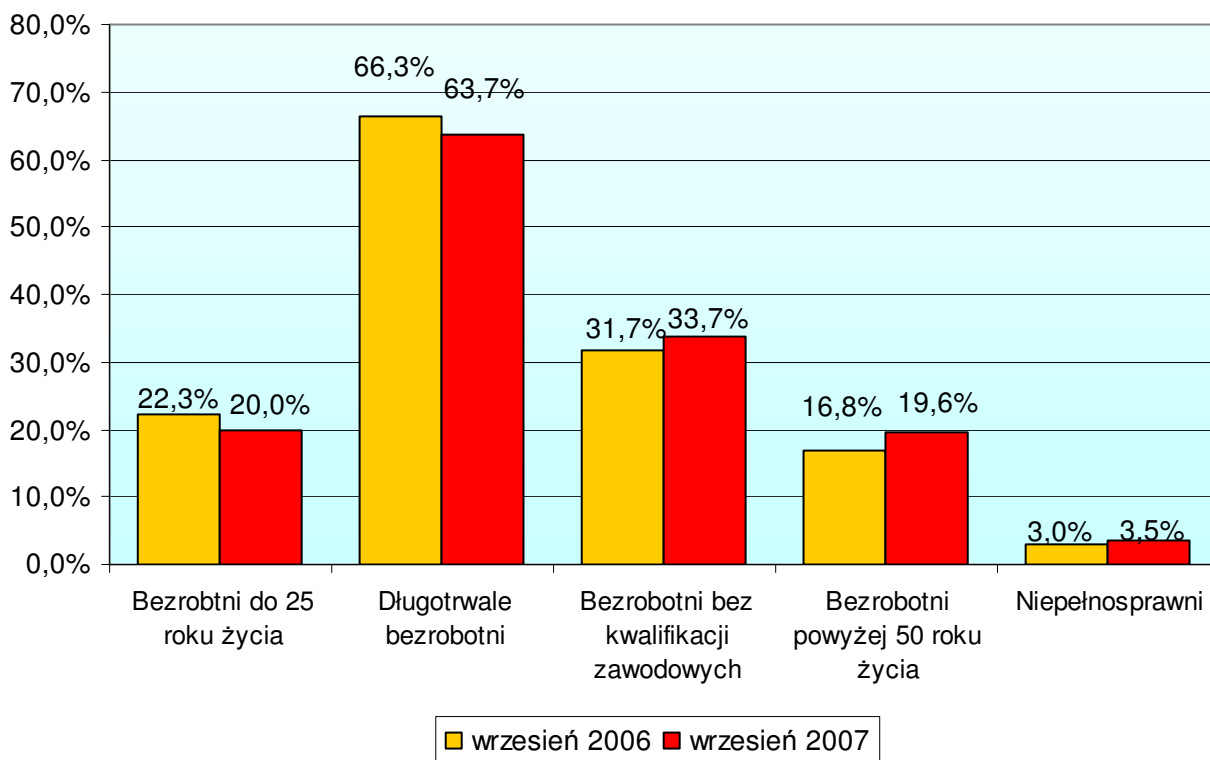
We wrześniu 2007r. odnotowano następujące zmiany wśród **bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy**.

- **bezrobotni do 25 roku życia:** we wrześniu w rejestrach PUP pozostawało 19 788 bezrobotnych tej kategorii (o 466 osób, tj. o 2,4% więcej niż w sierpniu). Ich udział w ogólnej populacji bezrobotnych zwiększył się o 0,6 pkt proc. i wynosił na koniec września br. 20,0%. Wzrost udziału młodzieży w ogólnej populacji bezrobotnych związany jest ze wzmożoną rejestracją tegorocznych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych po okresie wakacyjnym. W porównaniu z wrześniem 2006 widoczny jest znaczący spadek bezrobotnych w tej grupie - o 8 553 osoby tj. o 33,5%. Ich udział w ogólnej populacji zmniejszył się z 22,3 % we wrześniu 2006 roku do 20,0% obecnie, czyli o 2,3 pkt proc.;
- **długotrwale bezrobotni:** w końcu września w rejestrach PUP pozostawało 62 900 długotrwale bezrobotnych (o 1052 osoby tj. o 1,6% mniej niż przed miesiącem), którzy stanowili 63,7% ogółu bezrobotnych (spadek o 0,6 pkt proc). We wrześniu przed rokiem, długotrwale bezrobotni w liczbie 84 257 osób stanowili 66,3%. Odnotowano, zatem spadek zarówno liczby długotrwale bezrobotnych (o 25,3%), jak również ich udziału w ogólnej liczbie zarejestrowanych (o 2,6 pkt proc.);
- **bezrobotni powyżej 50 roku życia:** we wrześniu 2007 roku w rejestrach PUP pozostawało 19 332 osób tej kategorii (o 133 osoby, tj. o 0,7% mniej niż przed miesiącem), którzy stanowili, podobnie jak przed miesiącem, 19,6% ogółu bezrobotnych. Przed rokiem, w końcu września, zarejestrowane były 21 344 osoby powyżej 50 roku życia, stanowiąc 16,8% ogółu bezrobotnych. Tak, więc w ciągu roku liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia spadła o 2012 (9,4%),

wzrósł natomiast o 2,8 pkt proc. udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej populacji,

- **bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych:** na koniec września br. w rejestrach PUP pozostawało 33 238 bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (o 14 osób, mniej niż w końcu sierpnia). Stanowili oni 33,7% ogółu bezrobotnych w województwie – wzrost w porównaniu do sierpnia o 0,4 pkt proc. W porównaniu z wrześniem 2006 roku, liczba bezrobotnych w tej grupie jest mniejsza o 7 020 osób, natomiast udział w ogólnym bezrobociu zwiększył się o 2,0 pkt proc.;
- **bezrobotni niepełnosprawni:** w końcu miesiąca w rejestrach PUP pozostawało 3 519 bezrobotnych niepełnosprawnych - o 41osób, tj. o 1,2% więcej niż przed miesiącem, a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych podobnie jak przed miesiącem stanowił 3,5%. We wrześniu, przed rokiem, zarejestrowanych było o 250 osób więcej. Natomiast, w analogicznym okresie roku ubiegłego, niższy był udział osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych – o 0,5 pkt proc.

Wykres 4. Struktura bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na warmińsko – mazurskim rynku pracy we wrześniu w latach 2006 - 2007

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01 o rynku pracy, obliczenia własne

4. Struktura bezrobotnych według wykształcenia, wieku i czasu pozostawania bez pracy

Porównanie III kwartału 2007 roku z analogicznym okresem roku 2006 według cech socjodemograficznych wykazuje zmiany, szczególnie w niektórych kategoriach wykształcenia, wieku oraz czasu pozostawania bez pracy.

Wykształcenie

W porównaniu do III kwartału 2006 roku nastąpił spadek liczby bezrobotnych we wszystkich grupach wykształcenia, a struktura według tego kryterium pozostała na zbliżonym poziomie. Największe spadki odnotowano w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 25,4%), gimnazjalnym i niepełnym gimnazjalnym (o 22,9%) oraz policealnym i średnim zawodowym (o 22,0%). Mimo obniżenia liczby bezrobotnych tych kategorii, ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych jest nadal największy odpowiednio – 28,8%, 37,0% i 20,3%; przed rokiem 30,0%, 37,3 i 20,3%.

Najmniejszy spadek odnotowano w grupie osób z wykształceniem wyższym (o 9,6%) oraz ogólnokształcącym (16,1), jednakże ich udział w populacji bezrobotnych jest najmniejszy – odpowiednio 5,1% i 8,8%.

Wiek bezrobotnych

W porównaniu z III kwartałem 2006 roku obserwujemy spadek liczby bezrobotnych w młodszych grupach wiekowych – największy u osób w wieku 18-24 lata (o 8 553 osoby, tj. o 30,2%) oraz 35-44 lata (o 6 351 osób, tj. o 24,2%).

Wzrostem liczby bezrobotnych charakteryzowała się grupa osób powyżej 55 roku życia. Dla grupy bezrobotnych w wieku 55 - 59 lat wzrost wyniósł 0,6% (34 osoby), natomiast dla grupy w wieku 60 – 64 lata wyniósł aż 6,3 (48 osób).

Czas pozostawania bez pracy

Pozytywnym zjawiskiem obserwowanym w końcu III kwartału 2007r. jest skrócenie czasu pozostawania bez zatrudnienia. W porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego o 27,5% (11 734 osoby) spadła liczba bezrobotnych powyżej 24 miesięcy oraz o 29,5% pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy (5 947osób). Spadł również udział procentowy tych grup bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych odpowiednio o 2,2 i 1,4 pkt proc.

W odniesieniu do końca kwartału 2006 roku zwiększył się o 2,5 pkt proc. udział bezrobotnych pozostających bez pracy do 1 miesiąca – osoby tej kategorii stanowią 12,1% ogółu bezrobotnych. Zwiększył się również udział bezrobotnych pozostających bez pracy w okresie 1-3 miesiące (o 1,6 pkt proc.) i stanowi 14,4%.

Tabela 2. Bezrobotni według cech socjodemograficznych w latach 2006 - 2007; stan na koniec września

Kategorie bezrobotnych		III kwartał 2006 roku		III kwartał 2007 roku		Spadek do 2006 roku	
	Ogółem	Ogółem zarejestrowani	% do ogółu	Ogółem zarejestrowani	% do ogółu	w liczbach	w %
		127 131	100,0	98 727	100,0	-28404	-22,3
Wykształcenie	-wyższe	5 473	4,3	4945	5,1	-528	-9,6
	-policealne i średnie zawodowe	25 712	20,2	20064	20,3	-5648	-22,0
	- ogólnokształcące	10 406	8,2	8734	8,8	-1672	-16,1
	- zasadnicze zawodowe	38 143	30,0	28434	28,8	-9709	-25,4
	- gimnazjalne i poniżej	47 397	37,3	36550	37,0	-10847	-22,9
Wiek bezrobotnych	-18-24	28 341	22,3	19788	20,0	-8553	-30,2
	-25-34	34 261	26,9	26832	27,2	-7429	-21,7
	-35-44	26 223	20,6	19872	20,1	-6351	-24,2
	-45-54	31 491	24,8	25338	25,7	-6153	-19,5
	-55-59	6 050	4,8	6084	6,2	+34	0,6
	-60-64	765	0,6	813	0,8	+48	6,3
Czas pozostawania bez pracy	do 1-go miesiąca	12 201	9,6	11992	12,1	-209	-1,7
	1-3 miesięcy	16 242	12,8	14238	14,4	-2004	-12,3
	3-6 miesięcy	14 164	11,1	11420	11,6	-2744	-19,4
	6-12 miesięcy	21 735	17,1	15969	16,2	-5766	-26,5
	12-24 miesięcy	20 143	15,8	14196	14,4	-5947	-29,5
	Pow.24 miesięcy	42646	33,5	30912	31,3	-11734	-27,5

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS o rynku pracy -01 o rynku pracy, obliczenia własne

5. Oferty pracy

Liczba ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców do urzędów pracy we wrześniu 2007 r., wyniosła 4 515 i w porównaniu do sierpnia br. była niższa o 211 (spadek o 4,5%). W kraju odnotowano w tym czasie ogólny spadek ofert pracy zgłaszanych do PUP o 3,6%. Porównując liczbę zgłoszonych ofert pracy w województwie warmińsko – mazurskim we wrześniu 2007 roku z wrześniem 2006, odnotowano spadek o 107 ofert, tj. o 2,3%.

Zakłady pracy z sektora prywatnego we wrześniu br. zgłosiły 65,9% (2 977) wszystkich ofert pracy, natomiast 34,1% (1 538) ofert pracy dotyczyło sektora publicznego.

Oferty pracy subsydiowanej stanowiły 53,6% (2 420) ogółu zgłoszonych ofert pracy, natomiast oferty pracy sezonowej 17,4% (784 oferty).

W okresie dziewięciu miesięcy 2007 roku do urzędów pracy zgłoszonych zostało 44 556 ofert pracy, czyli o 3 811 (tj. o 10,8%) więcej w porównaniu do analogicznego okresu 2006 roku. Prawie o 32% wzrosły oferty pracy subsydiowanej.

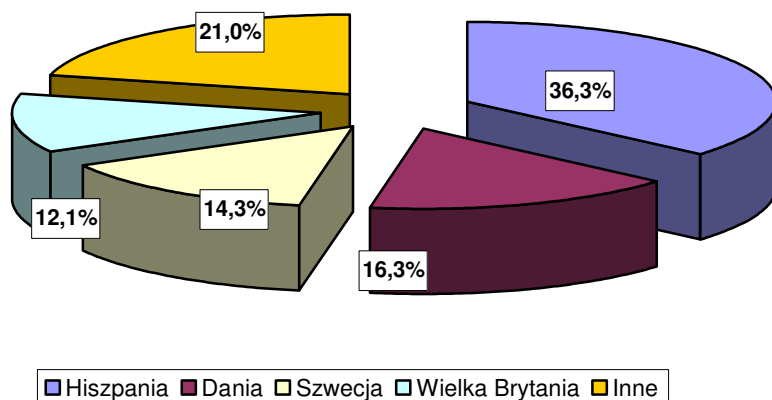
Tabela 3. Oferty pracy zgłoszone w okresie styczeń – wrzesień w latach 2006 - 2007

Miesiąc	Rok 2006			Rok 2007			Spadek/wzrost do 2006		
	Ogółem	Sektor prywat.	Praca subs.	Ogółem	Sektor prywat.	Praca subs.	Ogółem	Sektor prywat.	Praca subs.
Styczeń	3 179	1 984	1 195	4 011	2 486	2 155	832	502	960
Luty	3 958	2 364	2 442	4 182	2 618	2 696	224	254	254
Marzec	4 757	2 907	2 708	6 140	3 780	3 855	1 383	873	1 147
Kwiecień	5 614	3 454	3 054	6 034	3 503	3 702	420	49	648
Maj	5 371	3 688	2 488	5 478	3 617	2 978	107	-71	490
Czerwiec	5 144	3 687	2 183	4 602	2 908	2 792	-542	-779	609
Lipiec	3 780	2 778	1 611	4 868	3 309	2 607	1 088	531	996
Sierpień	4 320	3 233	1 564	4 726	3 236	2 302	406	3	738
Wrzesień	4 622	3 178	2 094	4 515	2 977	2 420	- 107	-201	326
Razem	40 745	27 273	19 339	44 556	28 434	25 507	3 811	1 161	6 168

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01 o rynku pracy, obliczenia własne

Bezrobotni korzystali również z ofert pracy za granicą. We wrześniu 2007 r. w ramach sieci EURES możliwość zatrudnienia za pośrednictwem urzędów pracy poza granicami kraju otrzymały 164 osoby; od początku roku 1850 osób. Oferty dotyczyły przede wszystkim miejsc pracy w Hiszpanii, Danii, Szwecji oraz w Wielkiej Brytanii (w sumie 79,0%). W większości przypadków (65,6%) oferty dotyczą pracy sezonowej.

Wykres 5. Kraj pochodzenia zagranicznych ofert pracy

Źródło: WUP w Olsztynie

6. Płynność bezrobocia i aktywizacja zawodowa bezrobotnych

Na kształtowanie się liczby bezrobotnych we wrześniu 2007 roku zdecydowany wpływ miała większa liczba wyłączeń (14 484 osoby), niż liczba rejestracji bezrobotnych (13 717 osób), czego skutkiem jest spadek bezrobocia.

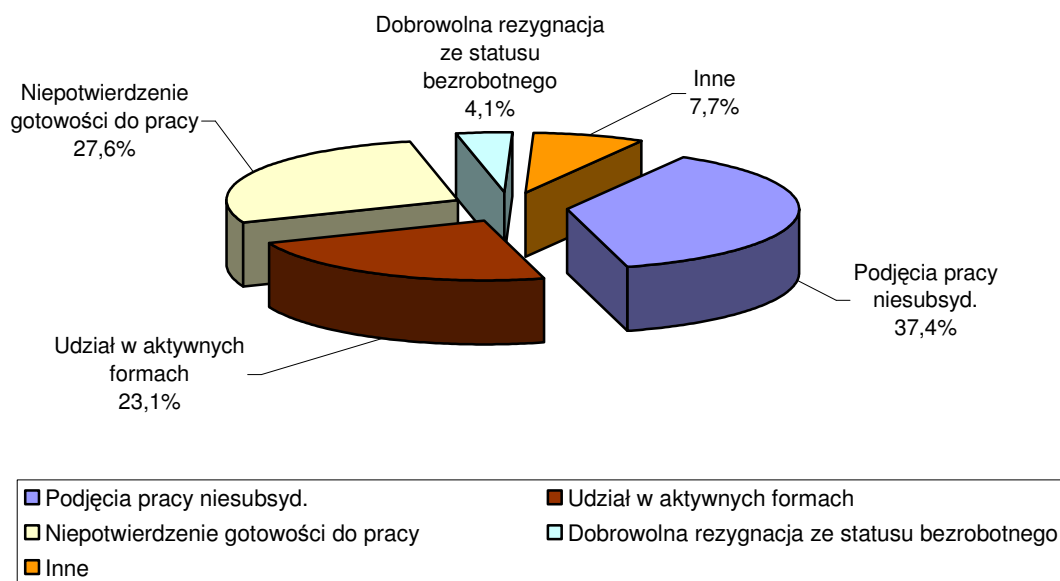
We wrześniu br. zarejestrowało się o 2 270 osób (o 19,8%) więcej niż w sierpniu 2007, zaś odpływ w miesiącu sprawozdawczym był o 2 013 osób (o 16,1%) wyższy.

Spośród osób napływających do ewidencji bezrobotnych – 81,4% stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny. W ogólnej liczbie osób napływających do bezrobocia kolejny raz 31,1% stanowiły osoby powracające po zakończeniu udziału w aktywnych programach rynku pracy.

We wrześniu 2007 roku, tak jak w poprzednich miesiącach, najczęstszą przyczyną wyłączeń z ewidencji bezrobocia były podjęcia pracy (44,7% odpływu) oraz niepotwierdzenia gotowości do jej podjęcia (27,6% odpływu).

Liczba podjęć pracy w miesiącu sprawozdawczym wyniosła 6 474 i w porównaniu do sierpnia 2007r. wzrosła o 1 259, tj. o 24,1%.

Wykres 6. Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych we wrześniu 2007 roku

W miesiącu sprawozdawczym, łącznie z podjęciami pracy w różnych formach aktywizacji, uczestniczyło 8 801 osób, o 1 390 osób (tj. o 18,8%) więcej niż w sierpniu 2007 roku.

Tabela 4. Aktywizacja zawodowa wybranych grup bezrobotnych we wrześniu 2007 roku

Wyszczególnienie	Podjęcia pracy			Szkolenia	Staże	Prace społecznie użyteczne	Rozpoczęcie przygotowania zawodowego	Razem
	Ogółem	Niesub.	Subs.					
Ogółem	6 474	5 422	1 052	939	789	364	235	8 801
Kobiety	3 448	2 949	499	409	619	285	186	4 947
Zamieszkali na wsi	2730	2 303	427	367	339	248	112	3 796
Do 25 roku życia	1 729	1470	259	248	744	17	87	2 825
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	754	551	203	70	x	85	12	921
Długotrwale bezrobotni	3 067	2 457	610	406	74	336	156	4 039

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01 o rynku pracy, obliczenia własne

Z ogółu zaktywizowanych we wrześniu 2007 roku:

- a. pracę podjęły 6 474 osoby, w tym:
 - niesubsydiowaną – 5 422 osoby,
 - subsydiowaną – 1 052 osoby, w tym:
 - prace interwencyjne – 467 osób,
 - roboty publiczne – 191 osób,
 - samozatrudnienie – 159 osób,
 - podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego – 207 osób,
- b. skierowano na szkolenia – 939 osób,
- a. podjęło staż u pracodawcy – 789 osób,
- b. pracę społecznie użyteczną podjęło – 364 osoby,
- c. rozpoczęło przygotowanie zawodowe w miejscu pracy – 235 osób.

We wrześniu br. odpływ z bezrobocia był o 15,2% (2 588 osób) większy niż we wrześniu roku ubiegłego.

W okresie dziewięciu miesięcy 2007 roku, łącznie z ewidencji bezrobotnych wyrejestrowano 131 423 osoby, o 271 osób (o 0,2%) więcej niż w analogicznym okresie 2006 roku. Najwięcej, bo 57 367 osób (43,7%) wyrejestrowano z bezrobocia z powodu podjęcia pracy oraz niepotwierdzenia gotowości do jej podjęcia – 36 451 osób (27,7%).

W okresie trzech kwartałów 2007 roku w różnych formach aktywizacji uczestniczyły 32 942 osoby, o 4 955 osób więcej, tj. 17,7% niż w analogicznym okresie 2006 roku.

Poza tym, w bieżącym roku, 47 055 osób podjęło pracę niesubsydiowaną. Jest to o 5 329 (10,2%) podjęć pracy mniej niż w tym czasie przed rokiem.

**Tabela 5. Aktywizacja zawodowa wybranych grup bezrobotnych
w okresie styczeń - wrzesień 2007 roku**

Wyszczególnienie	Podjęcia pracy			Szkolenia	Staże	Prace społecznie użyteczne	Rozpoczęcie przygotowania zawodowego	Razem
	Ogółem	Niesub.	Subs.					
Ogółem	57 367	47 055	10 312	7 155	7 510	5 071	2 894	79 997
Kobiety	26 193	22 062	4 131	2 729	5 486	3 454	2 148	40 010
Zamieszkali na wsi	26 292	21 589	4 703	2 975	2 971	3 229	1 313	36 780
Do 25 roku życia	14 850	12 855	1 997	2 095	7 163	286	551	24 945
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	7 154	4 854	2 300	484	x	1 172	311	9 121
Długotrwale Bezrobotni	29 300	22 559	6 741	3 053	1 2 39	4 445	2 120	40 157

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01 o rynku pracy, obliczenia własne

Z ogółu zaktywizowanych w okresie styczeń – wrzesień 2007 roku:

- a. pracę podjęły - 57 367 osoby, w tym:
 - niesubsydiowaną – 47 055 osób,
 - subsydiowaną – 10 312 osób, w tym:
 - prace interwencyjne – 4 018 osób,
 - roboty publiczne – 2 598 osób,
 - samozatrudnienie – 1 625 osób,
 - podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego – 1 789 osób,
- b. skierowano na szkolenia – 7 155 osób,
- c. podjęło staż u pracodawcy – 7 510 osób,
- d. pracę społecznie użyteczną podjęło – 5 071 osób,
- e. rozpoczęło przygotowanie zawodowe w miejscu pracy – 2 894 osób.

Załączniki:

- w załączniku 5 przedstawiono strukturę napływów do bezrobocia w sierpniu 2007 roku,
- w załączniku 6 zaprezentowano strukturę napływów do bezrobocia od początku roku,
- w załączniku 7 zaprezentowano odpływ bezrobotnych z ewidencji urzędów pracy we wrześniu,
- w załączniku 8 przedstawiono strukturę wyrejestrowań od początku 2007 roku.

7. Fundusz Pracy

Województwo warmińsko – mazurskie na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji bezrobotnych w roku 2007, otrzymało 137 931,4 tys. zł, kwotę wynikającą z algorytmu ustalonego dla województw. Jest to o ponad jedną trzecią, a dokładnie o 32 837,3 tys. zł więcej, niż wynikało z podziału algorytmicznego w 2006 roku.

Tabela 6. Środki Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych w okresie styczeń - wrzesień 2007 roku

Wyszczególnienie	2006 (31.XII.)	2006 (30.09.)	2007 (30.09.)	Zmiany do września 2006 r.	Zmiany do września 2006 r. w %
Limit środków	105 094,1	105 094,1	137 931,4	+32 837,3	+31,2
w tym:					
- rezerwa samorządu województwa	31 528,2	31 528,2	41 379,4	+ 9 851,2	+31,2
w tym:					
- dofinansowanie projektów EFS	30 228,2	30 228,2	28 665,1	- 1 563,1	- 5,2
- dofinansowanie programów lokalnych i regionalnych	1 300,0	1 300,0	12 714,3	+ 11 414,3	+878,0
- kwota dla powiatów	73 565,9	73 565,9	96 552,0	+ 22 895,1	+31,2
Rezerwa Ministra	22 937,5	22 641,1	19 170,4	- 3 470,7	- 15,3
Pozostałe środki	9 948,0	x	x		
Razem środki FP na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, w dyspozycji województwa	137 979,6	127 735,1	157 098,9	+ 29 363,8	+23,0

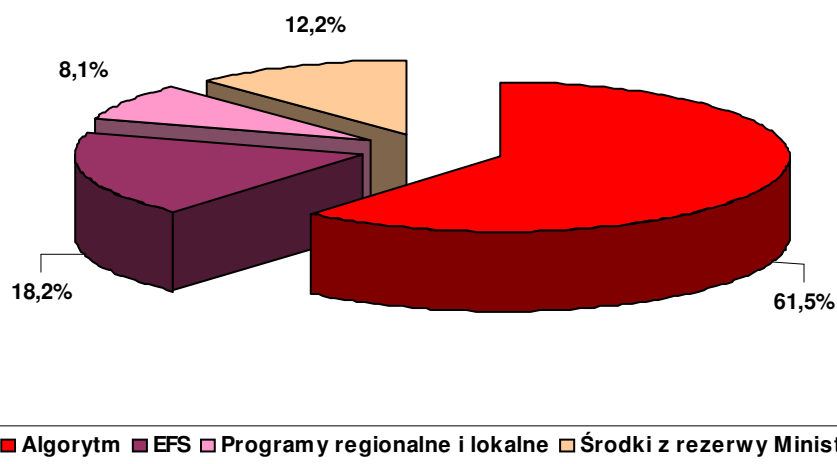
Źródło: Decyzje finansowe Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Po zaangażowaniu środków, które starosta otrzymał według algorytmu do dyspozycji oraz wykorzystaniu rezerwy samorządu województwa, istniała możliwość wystąpienia do Ministra Pracy i Polityki Społecznej o dodatkowe środki na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji bezrobotnych.

Do końca września br. z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej, pozyskano ogółem dla województwa 19 170, 4 tys. zł.

Razem, na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych w analizowanym okresie w dyspozycji samorządów powiatowych pozostawało 157 098,9 tys. zł.

Wykres 7. Środki Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych w okresie styczeń - wrzesień 2007r.

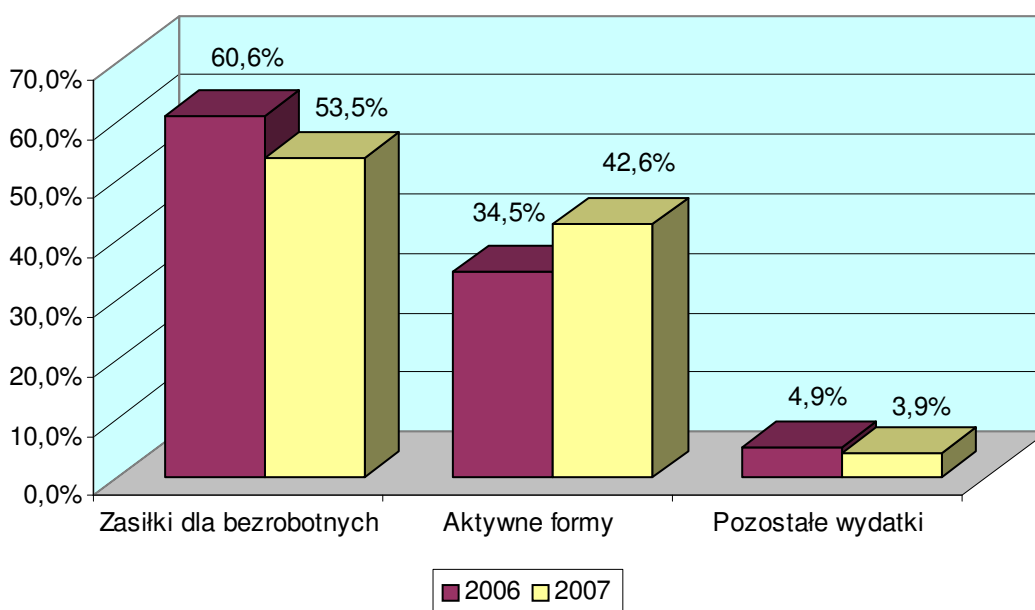
Źródło: Sprawozdanie MPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy za wrzesień 2006 i 2007

Struktura wydatków z Funduszu Pracy w poszczególnych powiatach na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej jest opiniowana i zatwierdzana przez powiatowe rady zatrudnienia.

W analizowanym okresie wydatki z Funduszu Pracy w województwie warmińsko – mazurskim, wyniosły 240 374,0 tys. zł i w odniesieniu do analogicznego okresu roku ubiegłego, kwota ta jest niższa o 13 568,3 tys. zł (5,3%).

Analiza wyników finansowych wskazuje na korzystną zmianę struktury wydatków Funduszu Pracy, w kierunku wzrostu wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji bezrobotnych. Jest to działanie zgodne z celami strategii zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich województwa warmińsko – mazurskiego.

Wykres 8. Struktura wydatków z Funduszu Pracy w okresie styczeń - wrzesień 2007 roku

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy za wrzesień 2006 i 2007

W porównaniu z rokiem 2006, wydatki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu wzrosły o 14 673,1tys. zł, tj. o 16,7%. Mniej natomiast wydano na zasiłki dla bezrobotnych – o 25 205,1tys. zł, tj., o 16,4%, co należy wiązać z ogólnym spadkiem liczby bezrobotnych, w tym uprawnionych do pobierania zasiłku. Miało to zasadniczy wpływ na ogólny spadek wydatków w analizowanym okresie.

Wydatki na aktywne formy stanowiły do września br. 42,6% wydatków ogółem z Funduszu Pracy, o 8,1 pkt proc. więcej niż w tym samym okresie w roku 2006.

**Tabela 7. Zmiany w strukturze wydatków z Funduszu Pracy
w okresie styczeń - wrzesień w latach 2006 - 2007**

Wyszczególnienie	2006	Udział	2007	Udział	Zmiany w pkt proc.
Aktywne formy	87 627,8	100,0	102 300,9	100,0	0,0
w tym:					
- szkolenia	4 872,4	5,6	8 801,4	8,6	3,0
- roboty publiczne	6 254,3	7,1	8 440,7	8,3	1,1
- prace interwencyjne	13 838,4	15,8	12 502,3	12,2	-3,6
- prace społ. użyteczne	989,5	1,1	1 502,7	1,5	0,3
- zatrudnienie wspierane	17,4	0,02	9,6	0,01	0,0
- stypendia stażowe	27 701,0	31,6	25 449,6	24,9	-6,7
- stypendia - przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	7 807,3	8,9	7 715,6	7,5	-1,4
- dotacje na działalność gospodarczą	15 319,4	17,5	19 585,0	19,1	1,7
- dotacje dla pracodawców	8 633,7	9,9	15 746,4	15,4	5,5
- pozostałe wydatki, na aktywne formy, w tym koszty przejazdu, zakwaterowania	2 194,4	2,5	2 547,6	2,5	0,0

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy za wrzesień 2006 i 2007

Najbardziej wzrosły wydatki na:

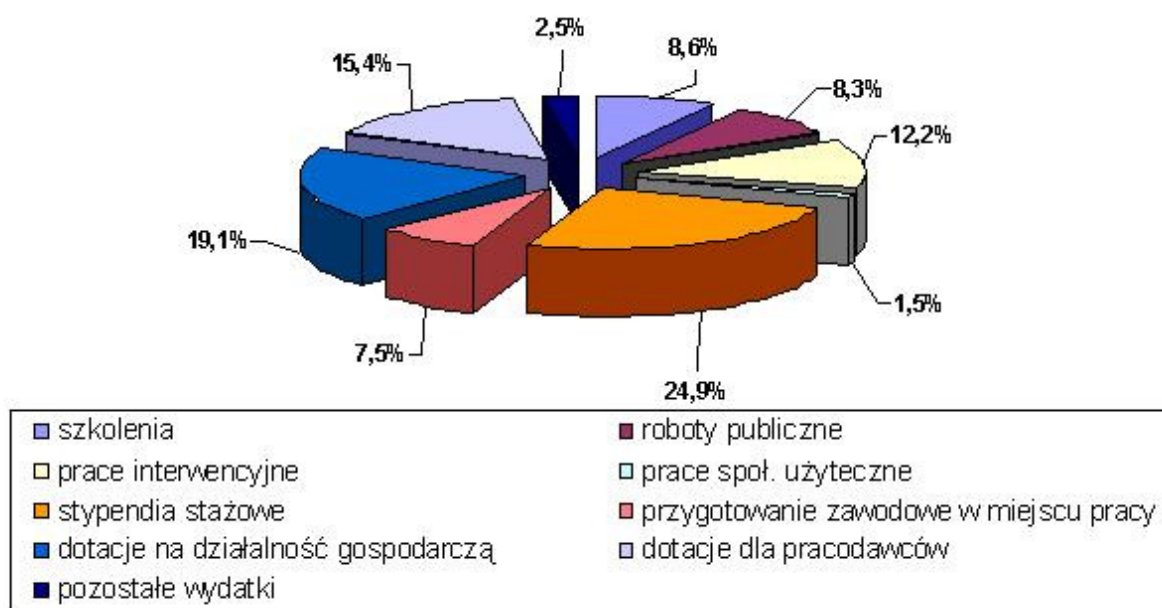
- refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy – o 82,4%,
- szkolenia – o 80,6%,
- prace społecznie użyteczne – o 51,9%,
- roboty publiczne – o 35,0%,
- podjęcie przez bezrobotnego działalności gospodarczej – o 27,8%.

W porównaniu z rokiem 2006, mniej wydano na:

- prace interwencyjne – o 9,7%,
- stypendia z tytułu odbywania stażu – o 8,1%,
- stypendia za przygotowanie zawodowe w miejscu pracy – 1,2%,

Analizując dotychczasowe wydatki i zaangażowanie środków w stosunku do środków pozostających w dyspozycji urzędów pracy, należy stwierdzić, że gospodarowanie Funduszem Pracy odbywa się zgodnie z lokalną polityką ukierunkowaną na promocję zatrudnienia oraz aktywizację bezrobotnych.

Wykres 9. Struktura wydatków z Funduszu Pracy w okresie styczeń - wrzesień 2007 roku

Analizując dotychczasowe wydatki i zaangażowanie środków w stosunku do środków pozostających w dyspozycji urzędów pracy, należy stwierdzić, że gospodarowanie Funduszem Pracy odbywa się zgodnie z lokalną polityką ukierunkowaną na promocję zatrudnienia oraz aktywizację bezrobotnych.

8. Działania Wojewódzkiego Urzędu Pracy w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W latach 2004 – 2007 Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie występuje w roli Instytucji Wdrażającej w pięciu Działaniach wpisanych w dwa Programy Operacyjne:

I. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich:

- Działanie 1.2 *Perspektywy dla młodzieży*.
- Działanie 1.3 *Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia*.

II. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego:

- Działanie 2.1 Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie.
- Działanie 2.3 Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa.
- Działanie 2.4 Reorientacja zawodowa osób dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi.

8.1 Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL)

Od początku realizacji Działań 1.2 i 1.3 SPO RZL do końca września 2007 roku w województwie warmińsko-mazurskim zostało zakontraktowanych łącznie 130 projektów: 2 projekty własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, 123 projekty powiatowych urzędów pracy oraz 5 projektów innych podmiotów.

Łączna kwota zakontraktowanych projektów wynosi 136 mln złotych, w tym w Działaniu 1.2 – 65,3 mln złotych, zaś w Działaniu 1.3 – 70,7 mln złotych.

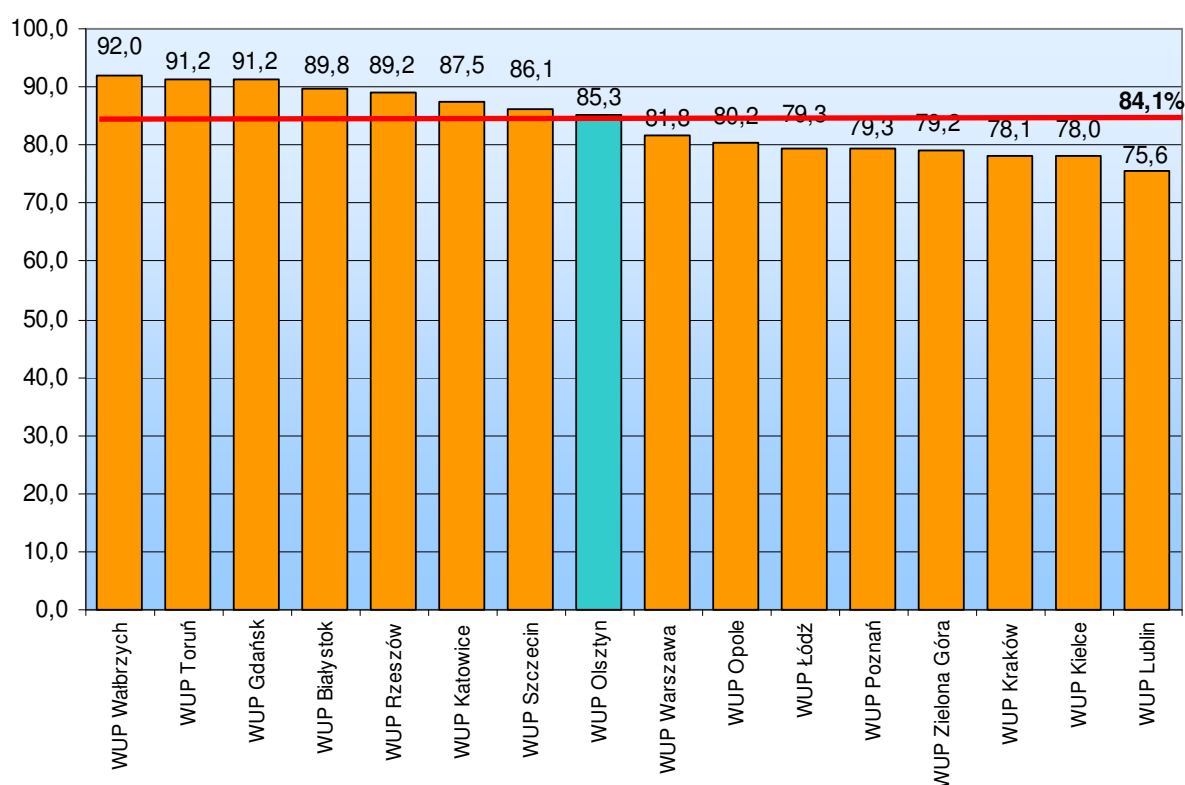
Liczba beneficjentów ostatecznych objętych wsparciem w ramach Działań 1.2 i 1.3 SPO RZL w latach 2004-2007 wynosi 31 081 osób (15 802 osób w Działaniu 1.2 oraz 15 279 w Działaniu 1.3).

W przypadku Działania 1.2 najczęściej stosowanymi formami wsparcia były staże (skorzystało z nich już ponad 11 500 młodych osób) i szkolenia zawodowe (ponad 2 900 osób).

Natomiast w przypadku Działania 1.3 formami wsparcia, z których najczęściej korzystają beneficjenci ostateczni jest subsydiowane zatrudnienie zarówno w jednostkach samorządu terytorialnego jak i u prywatnych przedsiębiorców (ponad 3 600 osób), przygotowanie zawodowe w miejscu pracy (2 100 osób) a także szkolenia mające na celu nabycie nowych kwalifikacji zawodowych, uzupełnienie ich lub zmianę (ponad 8 800 osób).

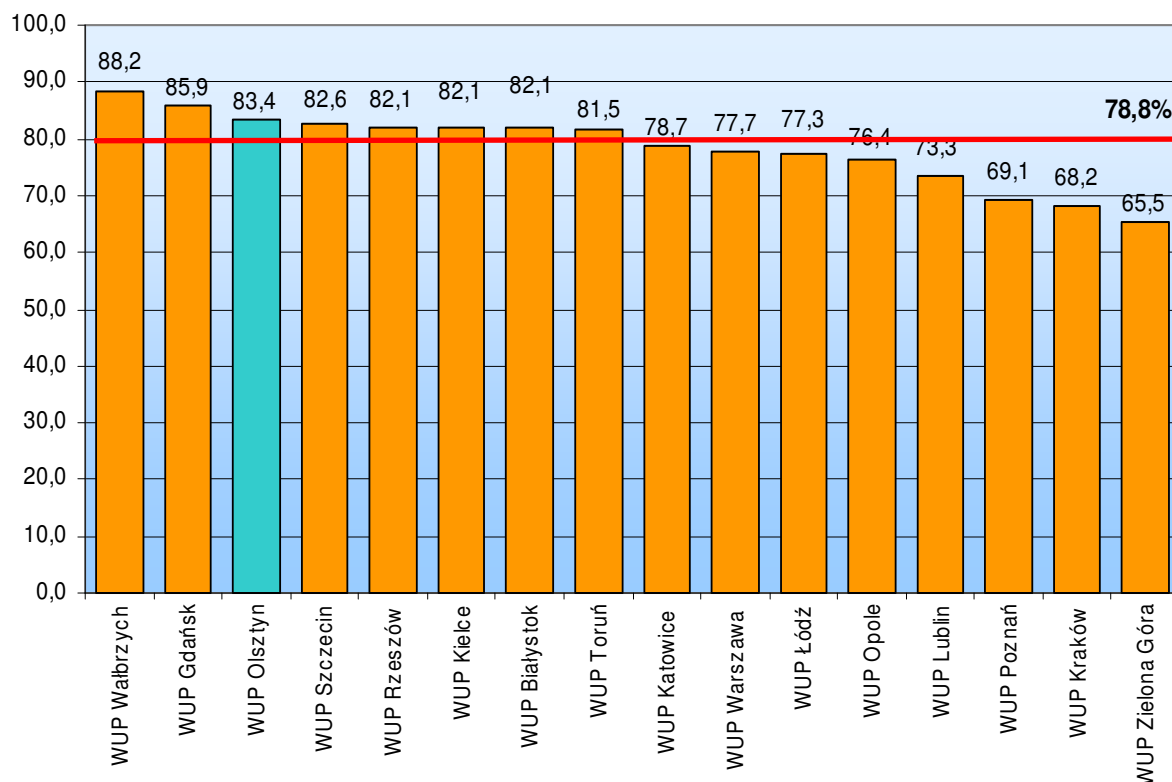
Procent realizacji w stosunku do wartości zakontraktowanych środków w województwie warmińsko – mazurskim w Działaniu 1.2 wynosił 85,3%, co plasuje województwo na 8 miejscu w kraju.

Wykres 10. Działanie 1.2 – procent realizacji w stosunku do wartości zakontraktowanych środków – stan na koniec września 2007 roku

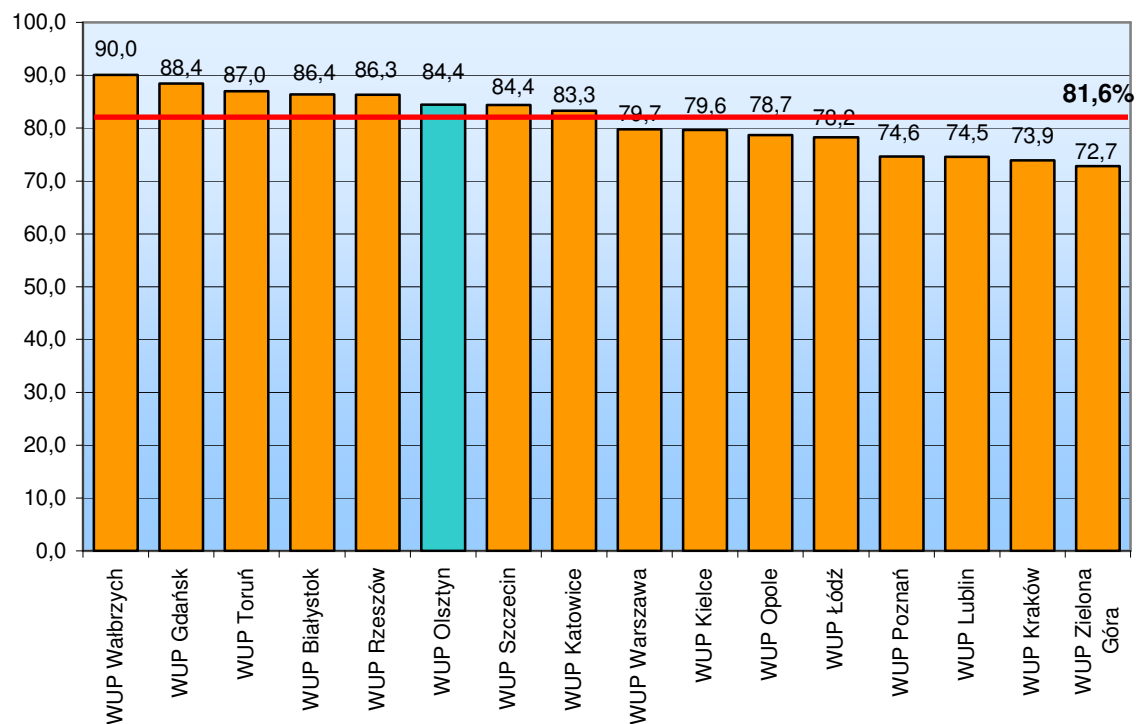

Procent zaawansowania realizacji w stosunku do wartości zakontraktowanych środków w województwie warmińsko – mazurskim w Działaniu 1.3 wynosił 83,4%, co plasuje województwo na 3 miejscu w kraju.

Wykres 11. Działanie 1.3 – procent realizacji w stosunku do wartości zakontraktowanych środków – stan koniec na wrzesień 2007 roku

Wykres 12. Działanie 1.2 i Działanie 1.3 razem – procent realizacji w stosunku do wartości zakontraktowanych środków – stan koniec na wrzesień 2007 roku

Łącznie w Działaniu 1.2 i Działaniu 1.3 procent zaawansowania realizacji w stosunku do wartości zakontraktowanych środków w województwie warmińsko – mazurskim wynosił 84,4%, tj. o 2,8 pkt. proc. powyżej średniej krajowej, co plasuje województwo na 6 miejscu w kraju.

8.2 Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

W latach 2004 – 2007 Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie pełni rolę Instytucji Wdrażającej w ramach ZPORR dla Działań:

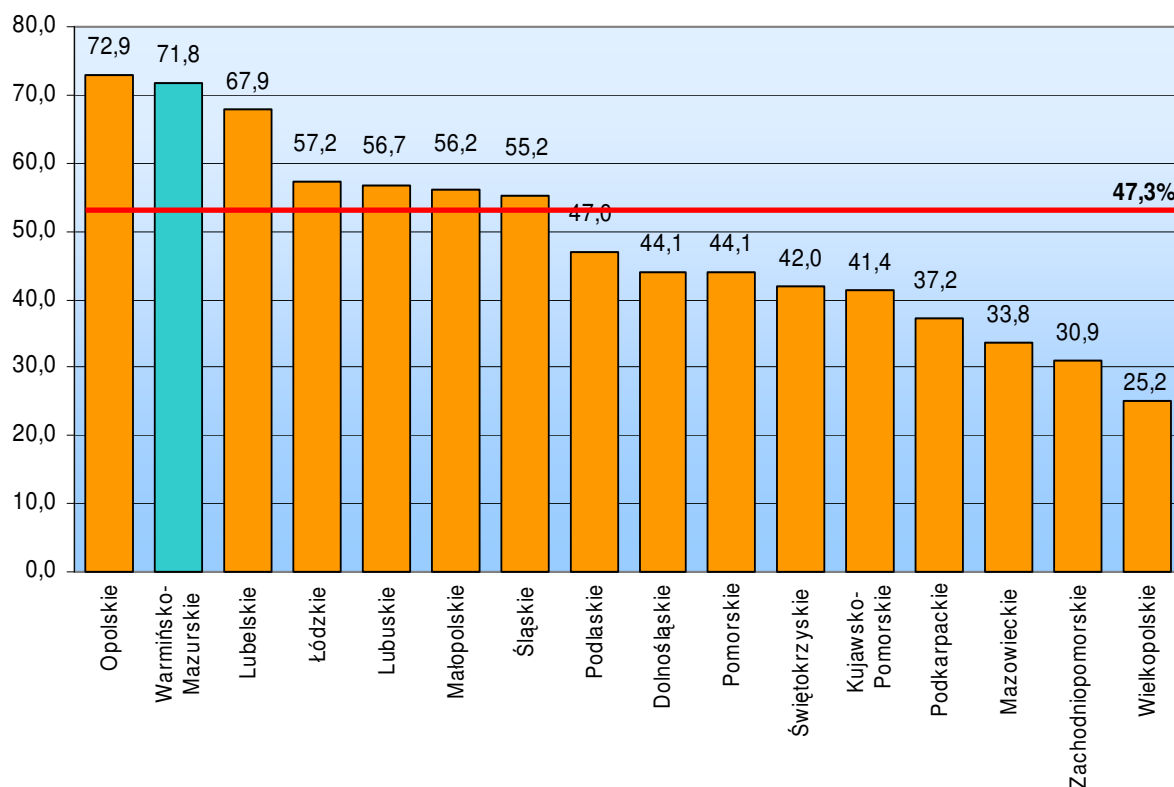
- 2.1 Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie.
- 2.3 Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa.
- 2.4 Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi.

Na rozwój zasobów ludzkich na Warmii i Mazurach w ramach trzech Działań, wykorzystano ponad 56 mln zł. Część zakontraktowanych obecnie projektów, realizowana będzie do połowy 2008 roku. W ramach tego programu WUP zakontraktował w sumie 80 projektów. Liczba osób objętych tymi projektami wynosi blisko 11 tys.

W Działaniu 2.1 do realizacji przyjęto 42 wnioski na łączną kwotę 27,9 mln zł. Projekty skierowane są do ponad 7,8 tys. beneficjentów ostatecznych.

W przypadku Działania 2.1 ZPORR pod względem wykorzystania środków EFS olsztyński WUP zajmuje drugie miejsce w kraju.

**Wykres 13. Płatność z kont programowych jako % alokacji na lata 2004 – 2006
Działanie 2.1 ZPORR (stan na koniec września)**

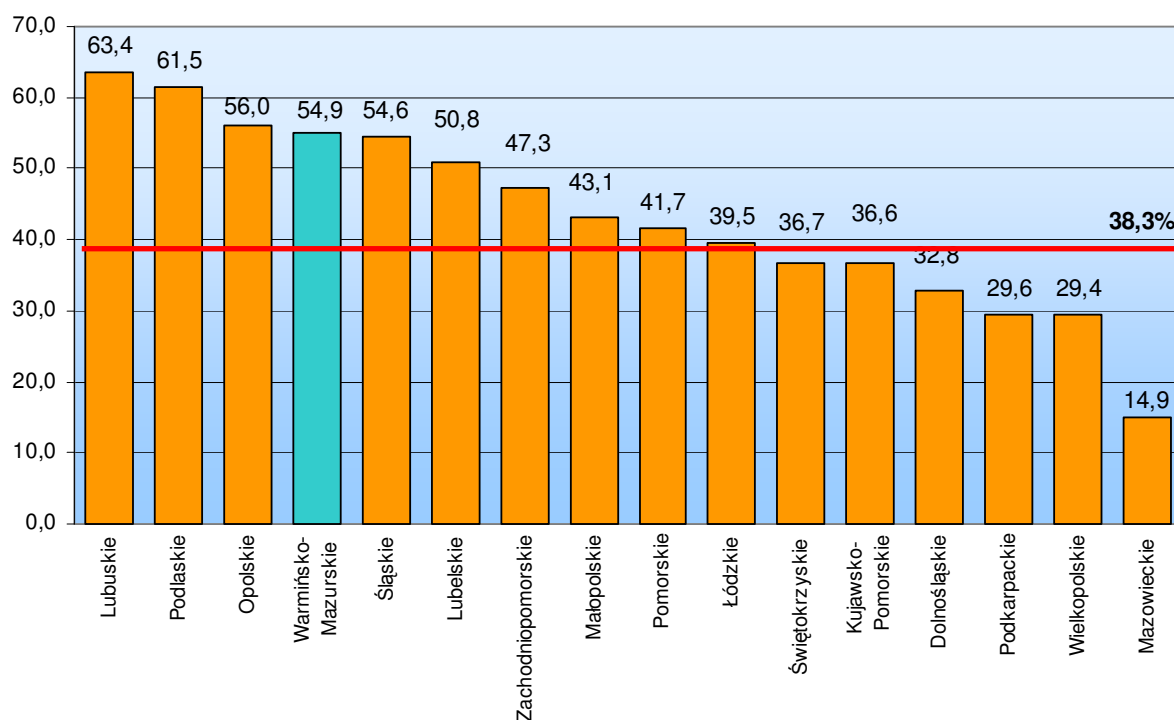
W Działaniu 2.3 ZPORR do realizacji przyjęto 30 projektów na łączną kwotę 17,7 mln zł. Projekty skierowane są do grupy ponad 2,1 tys. rolników i domowników.

Celem projektów jest nabycie nowych kwalifikacji zawodowych związanych z nowym zawodem m.in.: spawacza, stolarza meblowego, kierowcy wózków jezdniowych, szwaczki - szycie wykończeniowe, kosmetyczki – pielęgnacja dłoni, pilarza - drwała, kasjera kas fiskalnych, kucharza z językiem angielskim, brukarza.

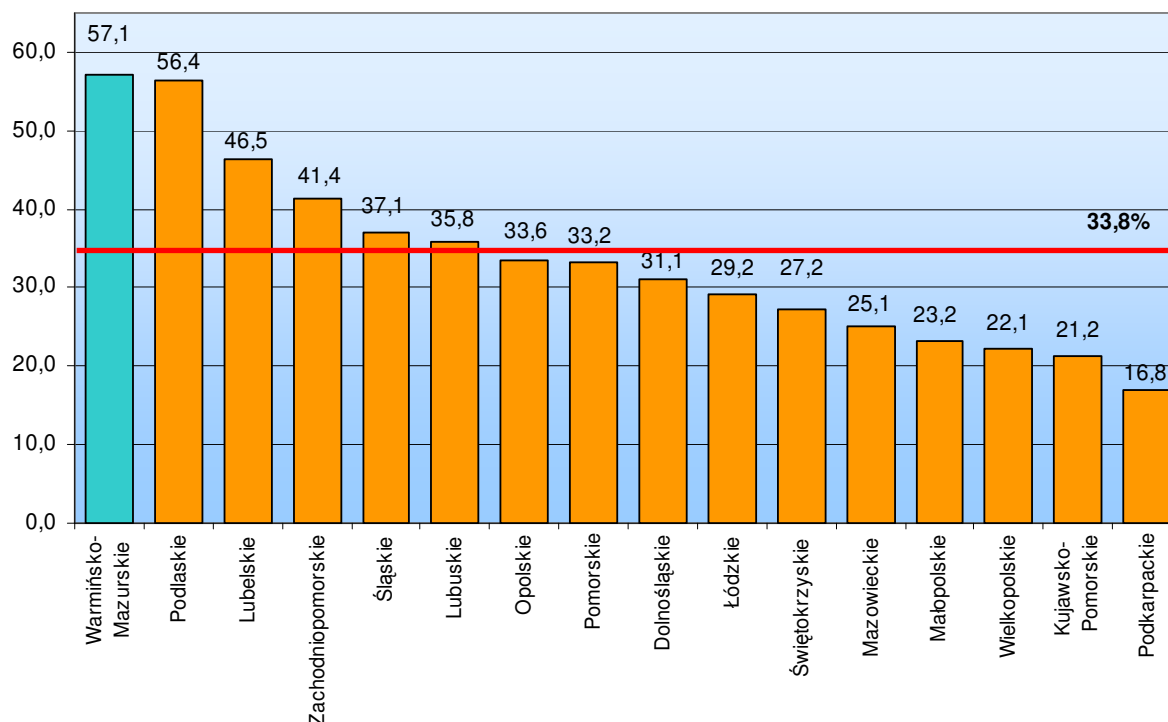
W Działaniu 2.4 ZPORR do realizacji przyjęto 8 projektów na łączną kwotę 11mln zł. Projekty skierowane są do grupy ponad 1 tys. osób zagrożonych utratą pracy wskutek procesów restrukturyzacyjnych.

Również w przypadku Działan 2.3 i 2.4 ZPORR, WUP w Olsztynie znajduje się w ścisłej czołówce krajowej. W przypadku Działania 2.3 jest to miejsce czwarte, zaś w Działaniu 2.4 miejsce pierwsze.

**Wykres 14. Płatność z kont programowych jako % alokacji na lata 2004 – 2006
Działanie 2.3 ZPORR (stan na koniec września)**

**Wykres 15. Płatność z kont programowych jako % alokacji na lata 2004 – 2006
Działanie 2.1 ZPORR (stan na koniec września)**

9. Wojewódzkie projekty i programy promujące zatrudnienie i aktywizujące bezrobotnych

Realizowane w województwie warmińsko – mazurskim projekty i programy rynku pracy, mają na celu promocję zatrudnienia osób bezrobotnych zakwalifikowanych do grup ryzyka. Osoby te z uwagi na brak lub niewystarczające kwalifikacje zawodowe, umiejętności oraz sytuację na rynku pracy są, lub mogą być, zagrożone długotrwałym bezrobociem.

Źródłem finansowania regionalnych i lokalnych programów rynku pracy są środki Funduszu Pracy będące w dyspozycji samorządu województwa oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej, a także finansowane ze środków Unii Europejskiej.

Programy rynku pracy realizowane przez Wojewódzki Urząd Pracy i powiatowe urzędy pracy:

1. Gminny Konsultant R – III edycja,
2. Licz na siebie,
3. Pierwszy krok na rynku pracy,
4. Prace melioracyjne,
5. Modernizacja linii kolejowej na trasie Szczytno – Pisz – Elk,
6. Przyjdź do Nas – Jesteśmy Twoją Szansą,
7. Przedsiębiorczość 2007.

Programy rynku pracy realizowane przez powiatowe urzędy pracy, opracowane i finansowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej:

1. Inwestycje w kwalifikacje deficytowe na rynku pracy – IKD,
2. Praca dla Młodych - Dobry Start,
3. Aktywna kobieta.

Programy finansowane ze środków Unii Europejskiej:

1. Nadzieja - Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych ze środowisk byłych PPGR – ów,
2. Kompetentna kadra – profesjonalny urząd,
3. Leonardo da Vinci,
4. Interreg III A.

10. Podsumowanie

Trendy w strukturze regionalnego bezrobocia

W dłuższej perspektywie czasowej, czyli w porównaniu z wrześniem 2006 roku, zmniejszał się sukcesywnie w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych procentowo udział:

- bezrobotnej młodzieży (o 2,3 pkt proc),
- osób długotrwale bezrobotnych (o 2,6 pkt proc),
- osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 1,2 pkt proc.), gimnazjalnym oraz niższym (o 0,3 pkt proc.).
- osób przebywających na bezrobociu od 12 do 24 miesięcy (o 1,4pkt proc.) oraz powyżej 2 lat (o 2,2 pkt proc.).

Spadek udziału tych kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych jest w dużej mierze wynikiem działań aktywizujących, współfinansowanych z EFS – w ramach działania 1.2 i 1.3.

Natomiast, wzrósł procentowo w ogólnej liczbie bezrobotnych udział następujących kategorii osób pozostających bez pracy:

- bezrobotnych powyżej 50 roku życia (o 2,8 pkt. proc),
- bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (o 2,0 pkt. proc),
- bezrobotnych mieszkańców wsi (o 0,8 pkt proc),
- bezrobotnych niepełnosprawnych (o 0,5 pkt proc).
- bezrobotnych uprawnionych do świadczeń zasiłkowych (o 0,6 pkt. proc.)
- bezrobotnych kobiet (o 3,8 pkt proc),
- bezrobotnych z wykształceniem ogólnokształcącym (o 0,6 pkt proc.) oraz wyższym (o 0,8 pkt proc.),
- bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat (o 2,5 pkt proc).

Jednakże w liczbach bezwzględnych nastąpił spadek poziomu bezrobocia we wszystkich analizowanych kategoriach bezrobotnych, który powiązany jest ze spadkiem liczby bezrobotnych ogółem.

Pozytywnymi zjawiskami zachodzącymi na warmińsko – mazurskim rynku pracy są:

- spadek poziomu i stopy bezrobocia,
- zmniejszenie dystansu między krajową a regionalną stopą bezrobocia,
- w porównaniu do września 2006 roku spadek udziału osób do 25 roku życia oraz osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- wzrost liczby pozyskanych ofert pracy w okresie dziewięciu miesięcy 2007 roku,
- wzrost liczby podjęć działalności gospodarczej przez bezrobotnych,
- wzrost liczby uczestników aktywnych form w okresie styczeń - wrzesień 2007 roku w stosunku do analogicznego okresu 2006 roku.

Do negatywnych zjawisk na warmińsko – mazurskim rynku pracy zaliczyć można:

- najwyższą w Polsce stopę bezrobocia rejestrowanego,
- wzrost (w porównaniu do września 2006 roku) udziału procentowego w ogólnej liczbie bezrobotnych kobiet, osób powyżej 50 roku życia, osób bez kwalifikacji zawodowych, mieszkańców wsi oraz niepełnosprawnych.

Opracowano w Wydziale
Analiz i Programów Rynku Pracy
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie